

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Quæstio II. An in Causis Liberis possint nosci futura Libera?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

conditionato; quia hoc ipso non posset pravi-
deri consensus pro statu conditionato; quo-
modo enim verum erit dicere, si invitaretur, bi-
beret, quando pro statu absoluto invitatus non
bibet?

Eadem Minor quoad tertiam partem proba-
tur, quia futurum conditionatum Logicè ante-
cedit statum absolutum, & à statu absoluto datur
consequentia ad statum conditionatum; Ergo
apparet, quod illud medium salvet rationem
prioris.

Noto. Ex hac præsentialitate multa inferri
posse efficaciam gratiæ concernentia; sed ea
hic tractari possunt (sicut & infra dicenda) salva
auctoritate aliquot Pontificum, etiam per acci-
dens tractatus de efficacia gratiæ prohibentium.
Quia imprimis sunt satis remota à puncto cuius
modio typo prohibetur, si comparentur ad
ea, quæ de efficacia decretorum Divinæ volun-
tatis, scientiæque media Joannes à S. Thoma &
notissime Hieron. Vives scripsere. Deinde
ut Botrui in Præf. non refert facilem esse il-
lacionem ex affirmatione, aut negatione earum
questionum ad alteram partem affirmandam,
negandam in causa Auxiliorum: quia pro-
hibita non sunt principia illa, sed solus ad Con-
clusiones Auxiliorum progressus. De quo et-
iam puncto fusius discurrit recentior Suarez
à exordio dicendorum de prædeterminatione.
Deinde quia inferius instituentur questiones de
ea, quæ sunt ordinis naturæ; à quo non tenet
universaliter consequentia ad ordinem gratiæ.
Denique quia nihil hic tractabitur, tractatum
que est, quod ii etiam, qui Romæ imprimunt,
palis fuit Antonius Perez, sub aliis titulis non
suspendit; quibus utpote sanctæ Sedi vici-
nibus, mens ejusdem evidentiùs patebat.

QVÆSTIO II.

*In Causis Liberais possint nosci Futura
Libera?*

PRÆMITTO I. Nomine causa libera rigoro-
se venit sola voluntas, ut hic supponitur, creata;
verum etiam venire potest largius auxilium ex-
ternum, & concursus ex parte Dei oblati, quæ eti-
am causa libera, hoc est, non necessitates, quam
ipsa non sint potentia vitales & præcognitione
animativa suis actionibus.

PRÆMITTO 2. Nos hic non disputaturos; An
causis, quæ sunt idæ, ut voluerunt aliqui Thomi-
stæ, possint futura libera. Item: An noscantur in
causis supercomprehensivis, ut voluit Molina. Pri-
mum illud ex eo rejicitur: Quia tam bene Deus
libet ideam futuri, quam non futuri, quomodo
ergo determinatè noscet hanc potiùs partem &
reversum? Rejicitur etiam illud secundum:
Quia supercomprehensio non plus importat
quam digniorem, seu à digniori principio pro-
ductam intellectionem, quam sit ipsum Obje-

ctum, quod noscitur. Ex hoc autem non sequi-
tur jam, in causa ita cognita, nosci effectum de-
terminatè, si in ipsa causa, non est determinatus
effectus. Et sicut comprehendens Deus argen-
tum, non videt in illo aurum; quia esse argenti,
non est determinatum ad Esse auri; ita nec in
causa libera supercomprehensa videbit Deus
determinatè futurum, si illa causa, non est deter-
minata ad hoc futurum.

PRÆMITTO 3. Punctum difficultatis in hoc
esse. An in causis liberais, secundum quod sunt expli-
cate præmissis 1. possit nosci effectus determinatè, id-
que antecedenter ante operationem.

PRÆMITTO 4. Causam liberam dupliciter
spectari posse, 1. Secundum entitatem suam præ-
cise adeoque remore. 2. Secundum aliquam
restrictionem, connotationem, & formalitatem
proximè dispositam, operaturæ &c. In causa, prio-
ri modo sumpta, determinatè non videtur effe-
ctus, sed à scientia simplicis intelligentiæ vide-
tur utraque pars. Ratio, quia cum videat Deus
entitatem causæ, videt etiam vim illius produ-
ctivam, adeoque nexum productivitatibus illius,
cum producibilitate passiva effectus: & quia ef-
fectus illius, est, nexus talis, ut petat procedere à
causa, quæ posset illum producere & non produ-
cere, fit, ut eadem indifferentia, debeat poni in
ipsa causa; In causa autem sic indifferenti ad effe-
ctum non apparet, quomodo possit effectus de-
terminatè nosci. Causa autem spectata secun-
dum aliquam restrictionem, connotationem &c.
potest per aliquos esse medium sufficiens no-
scendi determinatè effectus. Et quidem non
est difficultas, quod in gratia prout connotat se-
cutionem conditionatam effectus, possit an-
tecedenter ad statum absolutum, nosci illa secu-
ruratio absoluta; id enim convincunt argumen-
ta pro medio, quod est præsentialitas allata, sed
est difficultas de tali restrictione, vi cuius, etiam
antecedenter ad statum conditionatum, possit
certò nosci secururatio effectus conditionati.

PRÆMITTO 5. Quæ fuerit mens S. Thom. in
hoc puncto. Affirmativam videtur tenuisse 1. con-
tra gentes c. 67. in tertia ratione. Sed videtur il-
lic agere non de causa contingenti libera, sed de
causa contingenti, hoc est, fortuito operante.
Deinde hic q. 14. a. 13. ubi dicit S. Thom. Deus au-
tem cognoscit omnia contingentia non solum prout
sunt in suis causis, sed etiam prout unumquodque eo-
rum est actus in seipso. Quamvis autem S. Th. di-
cat, quod notitia contingentium in causa, sit no-
titia conjecturalis, quam Deo negat idem, ex-
plicat tamen se per particulam in textu positam,
tantum, quod scilicet illa sit conjecturalis scientia
de effectu, quæ tantum illum in causa noscit;
& qui admitteret conjecturalem scientiam in
Deo ex parte objecti, licet non conjecturalem
formaliter, bene se tueretur Auctoritate S. Th.
Ea autem quæ in oppositum citantur, ex-
plicari possent, quod procedant de notitia futu-
rorum

K

rorum

R. p.
H. MŁOD
ia nowski
Tbm. de Z.
D. VI

rorum in causa libera, secundum entitatem spectata. *His premissis*

DICENDUM est. In causis liberis prout operaturis, alii loquuntur, prout proximè dispositis, & completis ad operandum antecedenter ad operationem etiam conditionatam, sciri posse consensum conditionatum liberum. Quod in causa libera possit nosci secuturitus effectus, docuit ex Nostri Molina 1. p. q. 14. a. 13. d. 14. Concl. 1. Bellarm. lib. 4. de gratia & lib. arbitr. cap. 15. ad finem. Granadus tr. 3. in hunc art. d. 4. S. 4. Becanus 1. p. cap. 10. q. 7. Valenc. hic d. 1. q. 14. p. 5. §. 2. Verba ejus sunt; Ex hoc præcise quod Deus cognoscit certò causam contingentem proximè jam determinari ad efficiendum aliquem effectum, & à nullà prorsus alia causâ impediri, certò etiam cognoscit effectum contingentem futurum. Vasquez hic d. 65. cap. 4. videtur ambigüe loqui. Sed d. 67. num. 22. consensus cogniti certitudinem refert in ipsam vocationem, dicitque sub illa vocatione nosci arbitrium illi vocatione consensurum: Vide eundem 1. 2. d. 189. cap. 14. à num. 115. ubi cum afferuisset notitiam eorum in sua præsentialitate, subdit, ut etiam, inquit, concedam ipsa futura in proxima causa ab eo (supple Deo) cognosci. Hanc etiam sententiam videtur sufficienter innuere Falsolus q. 14. à 13. num. 517. Par autem est ratio de futuris absolutis, quàm de conditionatis, si in causa noscuntur.

TOTA difficultas in hoc est. Quid sit, & unde habeatur illa formalitas, causæ prout operaturæ? causæ prout proximè dispositæ ad operandum?

DIFFICULTAS I.

Explicatur primus modus noscendi dicta futura, in causa prout operaturæ.

DIVINUS Intellectus noscendo effectum conditionatum, hoc ipso noscit causam illius; noscere autem causam illius, est noscere illam causam prius causaturam, quàm quæ causavit; noscere autem prius causaturam, est noscere causam operaturam: hæc enim synonyma sunt; noscere autem prius operaturam causam, est noscere causam, quin adhuc in seipso, jam positus attingatur effectus: quia autem est impossibile noscere causam operaturam antecedenter ad notitiam effectus jam positi, quin hoc ipso noscatur effectus jam ponendus, fit ut pro illo priori, in quo attingitur causa operaturæ, simul etiam pro illo priori attingatur effectus.

Imaginemur v. g. quod detur Correctio in Divina notitia, noscat Deus effectum conditionatum, primò, non noscendo illius causam; deberet postea Deus dicere: Prius est causa illius, prius illam debeo noscere. Rursus prius est causam esse causaturam, quàm causasse; Ergo

prius debeo noscere illam causaturam; causaturæ autem pro illo priori non posset nosci, quin attingatur effectus. Ubi ut vides formalitas hæc causæ prout operaturæ est formalitas metaphysica, quam noster Intellectus non format ordinariè nisi revolvendo suam cognitionem, & post præsuppositam cognitionem effectus, ad quam ut jam dixi, revolutionem non tenetur Deus, immo tenetur ad oppositum. Potest etiam dici, illam formalitatem prout operaturæ causæ, oriri ex determinatione ipsius causæ, quæ circumstantionetur negatione alius determinationis, & quæ determinatio, non quidem præcedit semper re ante ipsam volitionem, præcedit tamen semper formalitate, noscibilitate, &c. *Hæc explicatio.*

PROBATUR 1. Prius est causam esse causaturam sub conditione, quàm effectum causatum sub conditione; Ergo per prius noscitur causa prout causaturæ, quàm effectus causatus: universaliter enim causa, prior est suo effectui; subsumo, sed pro illo priori, quo cognoscitur causaturæ causa, ante notitiam effectus in se, cognoscitur effectus: hoc ipso enim non cognoscitur causa ut causaturæ, si non cognoscitur effectus; Ergo effectus nosci potest in causa etiam conditionatus, priusquam noscatur in se. Idem sic proponitur, vel possum antecuturitionem effectus etiam conditionatam, formare conceptum causæ, sub hac formalitate prout operaturæ, vel non possum. Si non possum, cur non? & si ex effectu agnosco causam, cur ex effectu operato, non possum per prius formare formalitatem operaturæ; Si autem possum formare conceptum causæ sub formalitate operaturæ, & quidem antecedenter ante operationem, ergo possum etiam antecedenter ante operationem jam attingere operationem; quia non possum attingere formalitatem ut operaturæ, sine effectu. Quia verò dixi, hanc formalitatem prout operaturæ, desumi ab ipsa etiam determinatione causæ, quæ saltem ratione antecedit ipsam volitionem, fit ut per illam salvetur libertas; Si enim per illam volitionem conditionatam salvatur libertas, quomodo non salvabitur per determinationem, quæ ratione nostra, antecedit ipsam volitionem conditionatam.

PROBATUR 2. Ponamus in re non informatum Deum scientia conditionata, ponamus deinde eundem informati illa scientia, & demum si conditio sit implenda, informati eundem scientia visionis: quod autem dicitur de reali successione, pone illam non nisi per rationem, secundum prioritatem, & posterioritatem signorum, pone ergo antecedenter ante scientiam conditionatam Deum enuntiare: Cum hoc auxilio si daretur, viderem illum consensurum conditionatè, vel hanc aliam; Non viderem illum conditionatè consensurum: ex his duabus propo-

propositionibus utpote contradictoriis, alterutra debet esse vera. Pone rursus, pro statu conditionato dari ipsum consensum conditionatum, eo casu illa affirmativa antecedens statum conditionatum esset vera; esset enim conformis obiecto, & tamen importaret scientiam effectus, ante prævisam secuturitionem ipsius effectus conditionati in se; Ergo antecedenter ante illam secuturitionem, jam nosceretur effectus, sed non in se, quia hic cognoscitur in secundo signo; Ergo in causa prout operatur.

PROBATUR 3. Si aliquid est in causa libera constituta plenè in actu primo, antecedenter ad ipsam operationem, manenteque libera in sensu composito, quo cognito & ex vi cuius cogniti, possit intellectus ferre iudicium, & verè affirmare, quod causa illa non solum sit inclinata ad operandum, sed etiam actu operabitur, in tali causa noscit Deus effectum liberum etiam quoad eventum; sed ita est in præsentia. Quod ipsum probatur, quia removetur ab illa negatio operaturitatis, ita ut falsum sit dicere, effectus non erit, idque antecedenter ad ipsam futuritionem conditionatam; quod illud ipsum sic probatur. Quo posito in causa libera non progreditur effectus, hoc debet poni ad complementum actus primi, adeoque antecedenter ad operationem conditionatè secuturam; quia antecedenter debet habere omne id, quod est requiritum ut operetur. Sed nisi causa libera determinetur magis ad operandum quam non operandum non progreditur effectus, ergo &c. Tum quia si non rectè explicaretur modus noscendi futura in causa prout operatur; idè non rectè explicaretur; quia hoc ipsum, quod est illam esse operaturam, desumitur ab ipso conditionato effectus; sed hoc etiam concessio non probatur intentum; quia ratio Relationis Paternitatis desumitur ex suppositione termini, qui est Entitas geniti; & tamen hoc non obstat Paternitas, non quidem sub formalitate Relationis, sub formalitate tamen Patris in quantum ille est principium & causa, est prior filiatione; eò quod hanc posterioritatem desumibilem ex Entitate filii, evehat ad prioritatem, ratio causæ. Ergo etiam cum causa operatur sub formalitate principii, sit causa operationis conditionatæ, sub hac formalitate, habet rationem prioris. Tum, quia causæ unitæ simul & collectivè sumptæ, non sunt priores ratione ipso toto: sic enim sumptæ non causantur totum, nec videtur esse ulla prioritas inter animal & rationale simul sumpta, & inter hominem; Ergo etiam cum causa quæ operatur, sit genita, dicens Entitatem auxilii, & connotans operationem conditionatam; Si hæc simul sumatur, non habebunt rationem prioris præ causa prout operatur; & tamen ad ostendendum, & salvandam formalitatem causæ, est necesse ex hoc titulo prioritatem illi tribuere.

RESPONDEBIS 1. Correlativa simul esse natura & cognitione, consequenter not prius nosci causam causaturam quam effectum.

CONTRA. Tum, quia inde sequeretur falsò dicere oppositos, quod primo v. g. voluntas militandi noscatur in sui suppositione, æque enim primò deberet nosci in causa. Tum, quia quamvis Correlativa sub formalitate Correlativorum, non habent rationem prioris natura, & prioris cognitione, tamen Correlativa materialiter & entitative spectata, possunt habere rationem prioris; unde tritum illud principium; Causa est prior suo effectui. Tum, quia ad illud dictum, quod assumit responsio verificandum, sufficit, ut hic sit sensus: Impossibile est cognoscere unum, quin cognoscatur aliud, & quod Correlativa saltem in Creatis quæ talia non sunt productiva; inde autem nihil sequitur contra nostrum intentum.

RESPONDEBIS 2. Prius quidem esse causam causaturam absolute, quam effectum, sed non prius causaturam causam liberam infallibiliter determinatè ante effectum etiam conditionatam.

CONTRA est. Tum, quia supposita illa determinatione circumstantionata præcipuè negatione determinationis in oppositum, & accepta sub formalitate quæ operaturæ, importat omnino infallibilitatem causandi salva libertate, ut prædiximus. Tum, quia non minus necessitas potest determinare sibi effectum, quam etiam potest libertas ex suppositione domini, & suæ determinationis, quæ ut dixi, saltem ratione, antecedit ipsam volitionem conditionatam. Tum, quia si potest proficisci in statu absoluto effectus liber a causa infallibiliter operatur, eò quod in ipsa potentia ponatur posse operari, & non operari, cur ratione ejusdem tituli inferius adhuc explicandi, non poterit idem facere antecedenter ad statum conditionatum?

OBJICITUR 1. Si ponatur, quod in ipsa causa noscatur secuturitio consensus etiam conditionati, jam esset inutilis notitia ejusdem in se.

RESPOND. Sicut potest Deus optimè noscere absoluta in causis necessariis, & in seipsis; sic poterit bene & conditionata; præcipuè vero, quia in se habent aliquam noscibilitatem, quam noscibilitatem non habent in causis; nam in causis ita noscuntur, ut quamvis noscantur futura, noscantur posse non esse futura; Jam autem in seipsis ita noscuntur, ut non noscantur aliter, quam ut futura, indeterminatio enim li qua est in effectui illo, derivatur à causis.

OBJICITUR 2. Esse inexplicabile, quid sit in causa illa antecedenter ad conditionatam operationem, quod sit medium determinatè noscendi ipsam secuturitionem conditionatam antecedenter ante eandem.

RESPONSUM jam est, esse ipsam formalitatem metaphysicam causæ ut operaturæ, quæ ratione

R. P.
H. MŁOD
IANOWSKI
Tbm. A. e. Z.
D. VI

tione nostrâ antecedit ipsam operationem conditionatam; esse item ipsam determinationem causæ, quæ saltem ratione nostrâ, antecedit ipsam secuturitionem effectus, ad quas prioritates advertit Deus, cui alias tribuitur vis æquivalenter præscindendi, & ad tales formalitates attendendi.

INSTABIS. Saltem nondum explicatur: An secuturitio conditionata antecederet ad sui suppositionem in se, cognoscibilis in causâ, cognoscatur in voluntate proximè disposita, an in auxilio?

RESPONDETUR. Secundum hanc explicationem potius in voluntate, ad quam spectat se determinare, licet cum proportionato sibi adiutorio.

INSTABIS 2. Saltem non explicari; quantâ hæc sit infallibilitas? An scilicet sit solum moralis? qualem videtur innuisse S. Aug. l. 1. ad Simpl. q. 2.

RESPONDETUR. Nos ostendere infallibilitatem metaphysicam: formalitas enim causæ operaturæ, quæ talis, quod sit operatura, importat id infallibilitatem metaphysicam, qualem infallibilitatem est necesse ostendere, ut ostendatur major efficacia Divinæ voluntatis.

OBJICITUR 3. Positâ illâ determinatione, quæ ratione antecedit, ipsam volitionem conditionatam, adhuc est indifferentia ne fiat. Ergo determinatè non noscitur secuturitio.

RESPONDET. Esse illic indifferentiam, ne fiat secundum hoc, quia posset fieri, & non fieri; sed non esse indifferentiam quæ neget, ipsam secuturitionem, de quo infra. Quo etiam modo solvi debet argumentum, quod proponit Amicus hic d. 12. n. 108.

INSTAT. Falsus q. 14. n. 113. Implicat ut aliquid sit infallibiliter operaturum, & tamen habeat potentiam ad operari & non operari; operari enim fallibiliter nihil aliud esse potest, quàm operari cum potentia ad non operandum; Ergo à contrario operari infallibiliter est operari sine potentia ad non operandum.

RESPONDETUR. Arg. hoc si in terminis accipiat, contrariatur communi conceptui de gratia efficaci, de qua dicitur, quod possit operari & non operari, infallibiliter sit operatura. Directè autem ad argumentum negatur Ant. & probationi ejus consequentia: nam quamvis fallibilitas bene ita explicaretur, certè tamen infallibilitas potest aliunde haberi, & non à negatione potentie ad non operandum, sed ab ipsa v. g. determinatione libera, quæ ratione antecedit effectum conditionatum, & à formalitate operaturæ in principio, quod potest operari & non operari, & tamen quod in quantum est operaturum, non sit nisi operaturum.

DIFFICULTAS II.

Proponitur secundus modus noscendi dicta conditionata in excessu supra oppositum.

PROpono hic modum noscendi futura conditionata libera in causâ, ad mentem Magistri meorum Magistrorum, Prioris Laurentii Pikarski viri Aristotelici ingenii, quam etiam sententiam pluribus innuit Vasq. sed inter alia hic d. 98. cap. 6. & 7. quam etiam docuit Driedo, Ruardus, citarique solet etiam Malderus. Sed Driedonem immeritò citari ostendit Suar. lib. 8. de grat. cap. 52.

PRÆMITTI 1. potest, *Animi inductionem v. g. ad militandum stare in illuminatione ex parte intellectus, & suavitatem ex parte voluntatis; quod etiam licet in dissimili ordine & materia innuit Aug. lib. 1. ad Simpl. q. 2. Locus incipit: Tunc solum voluntas movetur ad fidem. Similia habet Aug. in Psal. explicans illud; Bonitatem, & disciplinam, & scientiam. Nihil ergo (inquit) aliud dictum existimo suavitatem fecisti cum servo tuo, nisi fecisti ut me delectaret bonum: quando enim delectat bonum magnum, Dei donum est. &c. & inferius, Qui jam dixerat, suavitatem fecisti cum servo tuo, quomodo dicit suavitatem doce me? nisi ut ei gratia Dei magis magisque abundet, vel innotescat dulcedine bonitatis. Ubi ut vides, gratiam refert in innotescentiam, & in dulcedinem: Inferius inquit; Cum ergo facit Deus suavitatem, id est, cui propitiùs inspirat boni delectationem, atque ut aptius id explicem, cui donatur à Deo Charitas Dei &c. instanter orare debet. Ubi gratiam conversionis & infusionis charitatis tribuit inspirationi, & delectationi. lib. 2. de peccator. meritis c. 19. Cum autem ab illo illius adiutorium deprecatur, ad faciendum perficiendamque iustitiam, quid aliud deprecatur, quàm ut aperiat quod latebat? & suave fiat quod non delectabat. En omnia relata in latentem notitiam & in suavitatem. Lib. ad Simp. Quæst. 2. Quis autem animo amplectitur aliquid quod eum non delectat? Aut quis habet potestatem ut vel occurrat, quod eum delectare possit, vel delectet cum occurrerit. Cum ergo nos ea delectant, quibus proficiamus ad Deum, inspiratur hoc, & probetur gratia Dei. Similia habet c. 12. Lib. de Spiritu & lit. c. 3. ait; Cum id quod agendum & quod nitendum est caperit non latere, nisi etiam delectet & ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur: Et ibidem cap. 35. Esset autem tanta voluntas si nihil eorum quæ ad iustitiam pertinent, lateret, & eas sic delectarent animam, ut quidquid aliud voluptas seu dolor impedit, delectatio illa superaret. Et cap. 29. Per fidem confugiat ad misericordiam Dei, ut det, quod jubet, atque inspirata gratia suavitatem per Spiritum S. faciat plus delectare, quod præcipit, quàm delectat quod impedit. Similia habet Tract. 26. in Joan. Quomodo voluntate credo, si trahor? ego dico parum est voluntate, etiam voluptate*

voluptate traheris; quid est trahi voluptate? delectari in Domino &c. Si Poëta dicere licet; Trahit sua voluptas; non necessitas, sed voluptas, non obligatio, sed delectatio; quanto fortius nos dicere debemus trahi hominem ad Christum qui delectatur veritate, (en notitiam) delectatur beatitudine (en suavitatem) Accedit S. Thom. in Joan. 6. Lect. 4. v. 4. q. 5. ubi exponit, hominem trahi multipliciter, revelatione interna veritatis, per suasionem, operationem miraculorum, blanditiis, admirabili delectatione. Similia rescripserunt Episcopi Africani ad Solum Papam, quos refert Rip. d. 104. n. 17. Claudat agmen Arafricanum 2. Can. 7. citatum ab eodem, ubi gratiam vocat illuminationem & inspirationem Spiritus Sancti; Qui dat omni nobis suavitatem in consentiendo.

PRÆMITTI potest 2. ut sit debita illuminatio, non debet esse propositio objecti quasi in pictura, & tanquam simplex apprehensio, sed sicut affirmatio, & negatio, & tanquam vera compositio talis objecti cum ipso operante. Ratio, quia cum primum appetitus fugit aut prosequitur, quando Intellectus affirmat aut negat; quod ipsum non debet leviter fieri, quia leves cognitiones, de bonitate n. g. militiæ, reperiuntur etiam in iis, qui militare nolunt. Et certè requiritur ut sit major, quam notitia de opposito, quod semel in consultationem venit, debet enim superare contrarium, quod non accidit nisi per excessum; idem autem proportionatè dicendum de motu voluntatis. Ad quod alludit S. Aug. l. de Spiritu & Lit. c. 35. ubi secururitionem effectus refert in hoc, ut nihil eorum nos lateat quæ pertinent ad iustitiam, & ea se animam delectet, ut quidquid aliud voluntas sive dolor ingerit, delectatio illa superet.

PRÆMITTI. 3. Distinctas has esse propositiones, talis est principium futuri effectus infallibiliter, & talis est principium infallibile futuri effectus: prior illa propositio est vera, quia non importat aliud, quam ponendam secururitionem effectus, quæ secururitio non destruit libertatem; posterior autem est Thomistica. His præmissis, sit

Punctum Difficultatis

tis 1.

differtur aliqua concernentia prædictum modum.

Ad titulum difficultatis enodandum, attendendum erit, quod animi inductio ad opus, quod est militatio, per hanc sententiam non potest in excessu apprehensionis, & suavitatis oriri in operante ad capeffendam militiam, supra apprehensionem & suavitatem ortam ex objecto operationis oppositæ, vel negationis ejusdem.

RATIO 1. est. Quia videtur tale quid fieri in diverso ordine admittere S. Aug.

RATIO 2. Auc. Aristotelis qui non rarè de deliberatione & electione agens, docet, quod

voluntas deliberationem sequatur, semperque prosequatur id, quod per deliberationem deprehensum est majus, ut videre est 3. de Anima t. 57.

RATIO 3. Quia destinatio animi ad militiam v. g. dicit ex vi sua contemperationem talem militiæ cum voluntate ut voluntas & actura sit infallibiliter, & præterea liberè actura; hæc enim congruitas dicitur, & per respectum ad effectum futurum, & per respectum ad agens liberum; utrumque autem hoc habet ex dicto excessu: cum enim sit principium victoriæ, nec eam contingat à defectu vinci, ergo vincet amore oppositi, & cum non solus excessus habeat rationem principii ad effectum futurum, sed etiam voluntas, idè liberè operabitur. Verum quidem est, si excessus conjugatur agenti necessario, jam non modò fiet, sed nec fieri poterit oppositum; sed si cum libero agente jungatur, fiet quidem licet posset non fore: cui rationi patrocinatur etiam illud dictum commune: quod gratia efficax posset quidem non habere effectum, infallibiliter tamen sit habitura. Ergo ulterius illa destinatio animi conditionata, bene tanquam in causâ, in illo excessu, poterit nosci. Ad hoc ulterius declarandum.

DOCEBAT 1. Prædictus Doctor in quo differat hæc sententia à sententia prædeterminantium: quia nimirum in sensu composito cum tali excessu potest voluntas non consentire, quamvis sit consensura, quod prædeterminantes negant, prædeterminantes dicunt inchoationem consensus fieri à sola prædeterminatione; quod non asserit præfens sententia. Denique posita prædeterminatione in sensu composito, est effectus futurus absolute & infallibiliter, eo quod non posset non operari, posito verò excessu est quidem effectus futurus, non absolute, sed contingenter.

DOCEBAT 2. Causam quæ in uno est excedens, in alio posse non esse excedentem, & è converso.

DOCEBAT 3. In his principiis qui salvari possunt, quod in ordine supernaturali infallibile sit medium prædestinationis gratia efficax?

RATIO dubitandi est. Quia si recurratur ad solam infallibilitatem secururitionis effectus, stantem cum hoc, quod posset non sequi, hoc ipso non ostenderetur summa infallibilitas prædestinationis. Huic difficultati sic ille occurrebat. Gratia efficax secundum quod est causa quædam operationis, sic, non reddit prædestinationem summè infallibilem, sed tantum reddit illam infallibilem, prout est effectus Divinæ prædestinationis, quod ipsum sic explicatur; Deus omnia futura conditionata novit, novitque etiam hoc, quod si Petro daretur talis gratia, operaretur, videtque effectum secururum, sub conditione præstitæ gratiæ; tum in posteriori signo intendit futuritionem effectus: quem quia videt conjunctum cum illa gratia, ex sup-

K 3

positione

R. P.
H. MŁOD
IANOWSKI
Tõm. de. Z.
D. VI
S

positione hujus visionis, tribuit gratiam; & cum impossibile sit supposita futuritione effectus, effectum non futurum, impossibilitate consequenti, ideò impossibile est posita gratia efficaci, ut est effectus prædestinationis, non futurum consensum. Est hic necesse examinare varia argumenta quibus impugnata est hæc sententia.

1. ARGUMENTUM est. Non potest in hoc excessu effectus conditionatus videri salvis viribus agendi utrumque: quia dicere possent non militantes; non habuimus excessum, in quo prævidetur secutura militia.

RESPONDET. Non ideo ignavos reprehendi; quia non sunt operati habendo excessum super oppositum; sed quia non cooperati sunt causæ, licet non excedenti, cum qua operari potuissent.

2. ARGUMENTUM. Secundum hæc principia non possent circa unam pulchritudinem duo æqualiter corpore & animo dispositi, non possent, inquam, supponi æqualiter dispositi, quorum unus consentiat, alter dissentiat; siquidem hoc ipso, quia habebit excessum illuminationis, non erit æqualiter animo dispositus; & tamen id docuit Aug. l. 12. de Civit. cap. 6.

RESPONDETUR. Loquitur hic S. Doctor contra Pelagianos, qui recurrebant non nisi ad externas quasdam circumstantias, & vires ingenii & voluntatis; hoc ut refellat S. Aug. dicit, posse aliquos esse æqualiter dispositos quoad noscitivas & appetitivas vires, consentireque unus, alius dissentire; quod præsens sententia non asserit, nec enim recurrit ad solas circumstantias externas.

ADDIT. Vasc. S. Doct. in lib. de Civ. ex professio non egisse de gratia, sed in libris de prædestinatione SS. de Bono perseverantiæ; de Correp. & gratia, de peccatorum meritis, & remissione, & cum in libris de Civit. reducat discrimen inter eum, qui peccat & non peccat, in solam voluntatem; Lib. tamen de peccatorum meritis, & remiss. c. 17. & de prædest. SS. c. 6. & 8. refert hoc in diversam voluntatis præparationem. Deinde illo loco non plus vul. Aug. quàm quòd voluntas ex se, & nihil aliud præter illam, si causæ malitiæ, eo ipso quòd de nihilo creata sit, ideoque fieri posse, ut cum æquali ratione, unus possit consentire, alter dissentire.

3. ARGUMENTUM. Ea est libertatis nostræ potestas, ut etiam suasionem vehementi non moveatur, & leviusculæ suasioni cedat. Ergo in illa causâ excedenti, non potest videri effectus conditionatus.

RESPONDETUR. Excessum apprehensionis esse duplicem, gradualem scilicet, & alium, ut ita dicam, substantialem; prior ille non requiritur; quia potentissima concupiscentiæ mali, potest resistere, & resistit debilis concupiscentia boni, habens ut ita dicam substantialem excessum

notæ & amate appetitabilitatis excedentis substantialiter. Quod autem attinet ad hoc principium in argumento tactum, de hoc infra.

4. ARGUMENTUM. Non est in potestate hominis moti, præcisè motu indeliberato, ut faciat eum motum majorem, nulla alia interveniente cognitione novâ, ad se invitante; sic enim ferretur in incognitum; Ergo neque est in potestate hominis, facere illum excessum. Ergo ille excessus, non est medium debitum, in quo tanquam causâ, noscatur ille effectus.

RESPONDETUR. Concedendo totum Enthymema secundam illationem nego, poterit enim facere ut sine excessu notitiæ & affectus ad militandum v. g. actu milititer, quod solum est requisitum; licet non sit facturus, ut operetur infallibiliter antecedenter, quod jam ad excessum spectat. Unde ulterius conceditur, quòd ille major excessus, debeat esse in primo illo motu à Deo infuso, quem voluit esse Arist. cogitationem à bona fortuna, vel etiam in excitatione animi ad explicatius cogitandum, posteaque amandum; quæ ipsa excitatio est per primum motum, qui est & operatur in nobis sine nobis; consequenter ille excessus, qui est causâ, erit medium in quo noscendi. Hinc directè concedo, non esse in potestate hominis, saltem immediate habere illum excessum, sufficit quòd illum Deus offerat, negoque quòd in oblato excessu, non possit nosci effectus.

5. ARGUMENTUM est. Quia in hac sententia videtur difficile, quomodo qui non habet excessum, possit operari; habet enim minus apprehensionis, & affectus, jam autem tam à defectu, quàm à paritate virium, non solum nunquam sequitur victoria, sicut neque actio; sed ne quidem sequi potest.

RESPONDETUR. Id verum esse de solis agentibus necessariis, sed non de liberis, quæ viribus sufficientibus agendi addunt proprium pondus, scilicet sese determinando.

• INST. Naturalia agentia per suam libertatem naturalem, sicut ne minimum quidem gratiæ supernaturalis possunt ponere, vel supplere; Ita nec possunt sibi ponere motus primos ad operationes ordinis naturalis, consequenter propter eandem libertatem præstare non poterunt, ut vires, quæ alioqui de se ad operandum non fuerant sufficientes, sint, & reddantur sufficientes; Ex quo jam ulterius sequitur Impotentia voluntatis ad operandum; erit enim defectus operandi ex aliquo antecedenti, utpote ex defectu principii.

RESPOND. Prius probandum fuisse, quòd vires causæ non excedentis, sint vires causæ non sufficientis ad operandum; quod tamen assumitur quasi probatum, consequenter defectus ille operandi non sequetur ex aliquo antecedenti; bene enim cum illa causâ operari potuisset.

Punctum

Punctum Difficul-
tatis 2.

Decernitur de hoc modo.

DICENDUM est. *Quod in causa ista quæ est excessus, non possit nosci effectus conditionatus*

PROBATUR 1. Quia quamvis ordinariè determinationi animi conjungatur excessus à parte rationis, & à parte voluntatis; non est tamen ratio, cur actu voluntas, æqualibus bonis propositis, alterutrum non amplectatur, imò etiam minus. Ergo causa ista excedens non est medium noscendi universale futura conditionata. Ad Auctoritatem Arist. quod attinet, illa explicari bene potest cum Oviedo, quod voluntas prosequatur majus, scilicet quod majus & universalius sit objectum voluntati propositum ab intellectu, quam sit objectum sensuum vel imaginationis: ibi enim nonnisi has potentias, inter se comparat. Si autem non est ratio, cur voluntas actu non sequatur minus; Ergo in excessu non potest certo & infallibiliter, videri securitio effectus liberi.

PROBATUR 2. Voluntatis objectum vel est bonum, vel nonnisi bonum majus; Si est nonnisi bonum majus, ergo non potest velle minus bonum; utpote non inclusum in latitudine objecti voluntatis, necessitabiturque ad volendum majus, quàm tale cum non possit velle minus. Rursum non potest velle nisi majus, ergo dabilis est appetitus rationalis universalior; qui scilicet prosequi possit bonum secundum se, potiusque de appetitu erit voluntas, non verò qualem tu fingis; nomine enim voluntatis intelligitur appetitus rationalis universalissimus; quia proportionatus & commensuratus ipsi intellectui proponenti bonum, qui non proponit bonum, non nisi majus. Quod si voluntas respicit bonum & non tantum bonum majus, ergo & eligit, quia respicere voluntatis est eligere, sicut respicere intellectus est noscere.

RESPONDEBIS. Minus bonum eligi quidem posse, nunquam tamen eligi actu.

CONTRA est. Tum, quia Intellectus necessitatus ad certum & evidens objectum, nihilominus de facto assentitur, majus etiam certo & evidenti; aliàs non posset assentiri nisi principiis, deductis autem quæ minus certa & evidenter sunt, sive sint præmissæ, sive conclusiones assentiri non posset; Ergo idem dicendum de voluntate. Tum, quia de facto voluntas non tantum appetit finem, sed & media; Ergo de facto non tantum majus, sed & minus prosequitur; nam media non participant tantam appetibilitatem ut finis; cur ergo & in ipsis mediis, & in ipsis finibus non eliget de facto minus. Tum, quia pro una parte videtur id deponere libertas nostra, ut possit eligi minus, & de facto

videtur experientia probare actualem ejusmodi electionem; ut si quis id consultò vellet probare ad investigandam veritatem sententiæ, seclusa passione inclinante in objectum eligendum.

PROBATUR 3. Hic excessus vel deberet esse gradualis, vel substantialis, ut ita dicam? non gradualis: quia etiam experimur interdum nos resistere malo; cujus in nobis notitia, & inclinatio, gradualiter major est: unde quamvis etiam experiamur, quod interdum dictum excessum sequamur, evadet lucta duarum experientiarum, ex quo postea sequitur, non infallibiliter sequi effectum, secundum gradualement excessum. Non etiam excessus aliquis substantialis: in quo enim staret? non in conditione objecti nobilioris propositi; quia aliàs nonnisi Deus amabilis esset; non etiam substantialis hic excessus stabit in conditione propositionis objecti, quæ ipsa propositio sit nobilior; & dignior &c. aliàs nunquam peccaremus: quia propositio boni (ut suppono prout oportet) semper est bona, & supernaturalis, adeoque excedens substantialiter, propositionem objecti mali naturalem; consequenter haberet semper prior illa propositio rationem excellentioris. Deinde quamvis in necessariis sit victoria penes excessum, inde argui non potest, quod etiam in consensu libero sit victoria penes excessum: non enim valet argumentum à modo operandi necessario, ad modum operandi liberè; qui aliàs sicut in necessariis à causa oppositâ æquali non potest fieri operatio; ita nec posset fieri in liberis, à causa quæ æqualiter inclinat ad non militandum cum motione & amore v. g. militandi, ipsumque dominium quod habet suæ actionis, voluntas, instructa cæteroqui principiis requisitis ad agendum, est æquivalens superaddito alicui principio, cujus conjunctio faceret excessum. Per hunc modum salvatur quidem Primitas, salvatur Libertas, sed non salvatur Infallibilitas, unde enim illi excessui infallibilis securitio effectus, non ex entitate illius ut supponitur, non ex scientia, quia hæc posterior fututione, unde ergo? quæ ratio suadet sufficienter intentum. Ex quibus colligitur, hunc excessum non esse causam, in qua possit nosci securitio effectus conditionati liberi. Per hoc tamen non nego destinationem animi ad militandum importare illuminationem ex parte intellectus, & delectationem ex parte voluntatis. Unde quando S. Augustinus dicit lib. 2. de Peccat. meritis c. 17. *Nolunt (inquit) homines, sive quia latet an justum sit, sive quia non delectat*; per hæc verba admittit notitiam, & amorem objecti. Quando autem addit; *Tantò enim quidquam vehementius volumus, quantò certius quàm bonum sit, volumus*; loquitur ut dixi, de ut plurimum.

OBJICITUR 1. Cum Vasquez, quia ex Scripturâ Augustinus contra duas Epistolas Pelagian.

R. P.
H. MŁOD
IANOWSKI
Tom. I. c. 2.
D. VI

gian. præcipue c. 12. infert inæqualitatem inter gratiam efficacem, & sufficientem.

RESPONDETUR. Inæqualitatem illam non stare in excessu propter jam dicta; sed esse inæqualitatem in ratione doni & beneficii, vel inæqualitatem in ratione aliarum formalitatum, supra explicatarum.

OBJICITUR 2. Auctoritas Script. *ô altitudo divitiarum*, & illa Matth. 11. *Confiteor tibi Pater*, & illa ad Rom. 9. *Cui vult, miseretur*.

RESPONDETUR. Deum cui vult misereri; sed nego misereri per excessum; Concedo Deum revelare parvulis, nego revelare, viâ excessus. Concedo altitudinem scientiæ, nego illam stare in collatione excellentis notitiæ.

OBJICITUR 3. Is qui peccat, ex Arist. habet semper defectum in Intellectu; quæ illius sententia non potest commodius explicari, quam quod levius considerentur ea, quæ avocare possent animam à peccato; & nisi dicto sensu accipiantur verba Arist. omnis peccans, deberet fidem admittere, quod falsum est; Ergo apparet excessum noscendi & delectandi infallibilisare hoc medium, quod ipsum argumentum dilatat Vasq. 1. 2. d. 129. c. 5. S. Thomas hanc doctrinam Aristotelis 1. 2. q. 77. a. 2. in parte admittit & in solutione ad quartum, sic elucidat ex sententia Arist. quod scilicet syllogismus incontinentis, quatuor constet propositionibus; duabus universalibus, alterâ rationis rectæ, quæ est huiusmodi; Fornicatio non est committenda; Altera passionis quæ talis est; Delectabile est prosequendum; sub unâ autem à ratione rectâ, subsumi unam Minorem, sub altera, alteram Minorem subsumi à passione. Arist. autem de eodem puncto, Eth. 7. c. 3. ita mentem suam aperit in primis peccare incontinentem ex ignorantia, vel inconsiderantia minoris, retentâ solum notitiâ universali; sed rarò hæc ignorantia contingit, nisi fortè aliquis v. g. concupiisset alienam, putans suam.

Absolute autem doctrina hæc Arist. patitur hanc difficultatem; quia si non novit Minorem, quomodo procedet ad actum, ad quem ex Minori proceditur; immo in actibus internis ipsa subsumpta Minor, ordinariè est peccatum; item si non novit Minorem, quomodo peccabit? Secundo modo contingit effectus ignorantia in peccante, cum quis habet scientiam universalem, actu tamen non rectè considerat, sed sicut semi-dormientes, qui licet sententias proferant, quibus denotant se habere scientiam; eas tamen, inquit Arist. non aliter proferrunt, quam ebrii & temulenti recitant carmina Empedoclis. Itaque cum defectu scientiæ universalis, & inconsiderantiâ particularis accidit peccatum incontinentis. Hæc explicatio præter dicta patitur hanc difficultatem, quia si nulla est notitia particularis, non erit peccatum, sed inconsiderantia naturalis. Tertio modo considerat incontinens utramque uni-

versalem, & sub utraque universali subsumitur Minor, sed concludit nonnisi passio, quæ est principium operandi. Sed hic modus patitur difficultates, nam positâ præmissâ duplici rectâ, necessitatur Intellectus ad inferendam ex illis Conclusionem, & cum peccetur reluctante conscientia, quomodo tunc non habetur etiam Conclusio recta? Tandem idem subdit modum, quia scilicet Conclusio per Vasq. quæ proximè movet ad opus, est domina actuum; hanc incontinens aut non habet, propter perturbationem passionis, quod est difficile intellectu, ut supra visum, aut ita leviter eam considerat, ut illius consideratio sit veluti temulenti; Ergo recurri debet ad excessum. Sed & iste à Vasq. allatus.

Modus explicandi dicti principii, quod omnis qui peccat, habeat defectum in Intellectu, quem approbat Vasq. patitur suas difficultates: excludit enim advertentiam plenam, & ponit nonnisi advertentiam temulenti, quæ non sufficit saltem ad mortale.

Auctoritatem Arist. in hac parte posset aliquis non curare; concernit enim res conscientia, posset tamen Arist. sic explicari. Ut aliquis apprehendat aliquid ut temulentus, fieri id potest primò in modo apprehendendi leviter, confusè &c. & hic modus admitti non potest; nam cum illo, non potest peccari graviter. 2. Potest aliquis apprehendere aliquid ut temulentus, quoad substantiam, hoc est ita improporcionatum ponendo actum ad merita objecti, ac improporcionatum ponit temulentus, respectu versum Empedoclis. Quod ipsum sic ulterius declaratur. Unumquodque objectum secundum rectam rationem, determinat sibi certam seriem actionum, & ita bonum ut sic determinat sibi actus amoris, non odii; quia verò honestas rectæ rationis habet meritum nonnisi consensus, approbationis &c. si illi exhibeatur dissensus, & displicentia, contravenitur merito & exigentiæ objecti. Quia verò etiam temulentes non proportionat dignitati versum suas cogitationes, nec illos ita appetit ut merentur ita etiam peccator, non proportionat objecto suos actus, nec illos ponit, secundum merita objecti. Alii recurrunt ad hoc; In omni peccante esse defectum privativum notitiæ, scilicet cum qua prævisus est aliàs infallibiliter operaturus. Denique S. Thom. 1. 2. q. 13. a. 1. ad 2. ita discurret. Ignorantia dicitur esse electionis, non quod ipsa electio sit ignorantia, sed quia ignoratur quid sit eligendum; hoc autem ignorare quid sit eligendum, dupliciter contingit, vel speculativè, vel ipso facto; Ignoratur speculativè, dum non perpenduntur rationes; Ignoratur autem facto, dum post deliberationem non eligitur, quod erat eligibile, quod est in omni peccato, sicut facto, ignorat temulentus, versus Empedoclis.

QUÆ